

Sumari

Prefaci	5
Casa nostra a Nagasaki	9
Evacuació.....	13
Un dia qualsevol	17
Uns segons inenarrables.....	21
La fi del món	25
Mizu	31
«Suportar l'insuportable»	37
Dos germans	41
Miracle	47
Un nou començament.....	51
L'escola.....	55
En cerca d'esperança.....	61
Una llavor per al futur	65
Enfrontar-se als pinxos de la classe.....	67
Una altra llavor per al futur	73
La Misa i els orfes de guerra.....	79
El pare	85
Sachiko.....	89
Un camí cap a la pau.....	95
«La casa del món».....	99
Els anys de les cigales.....	103
El cinquantè aniversari de la Sachiko	107
Nota de l'autora	113
Arbre genealògic.....	119
Glossari de paraules japoneses	121
Agraïments.....	123

Prefaci

A un quart de nou del 6 d'agost de 2005, es va reunir una multitud al Park Peace Garden de Minneapolis (Minnesota). Vaig anar-hi amb molts altres per commemorar la fi de la Segona Guerra Mundial i el seixantè aniversari de les bombes atòmiques contra les ciutats japoneses d'Hiroshima i Nagasaki.

Va sonar una campana. Tots vam abaixar el cap. Va tornar a sonar la campana. Llavors un locutor va pujar a l'estrada i va presentar una dona japonesa a la multitud. Es deia Sachiko Yasui.

Vaig quedar-me immòbil entre el públic escoltant la Sachiko explicar com havia sobreviscut al bombardeig de Nagasaki. No havia sentit mai ningú compartir una experiència com aquella. Em vaig preguntar com era que no sabia el que havia passat als habitants d'Hiroshima i Nagasaki després de l'explosió de les bombes atòmiques. Aquell dia em vaig prometre que, si mai en tenia l'oportunitat, d'alguna manera, com fos, escriuria la història de la Sachiko.

El 2010 vaig buscar l'adreça de la Sachiko a Nagasaki i li vaig enviar una carta traduïda al japonès: «Als Estats Units necessitem la teva història.»

Al cap d'unes setmanes, vaig rebre una resposta. Acceptava la meua proposta amb una condició: només m'explicaria la seva història si em podia mirar als ulls.

Caren STELTON

Casa nostra a Nagasaki

AGOST DE 1945

La petita Sachiko té sis anys. Està asseguda en un tatami gastat teixit a mà i mira l'ou passat per aigua al mig de la tauleta.

També se'l miren el seu germà de catorze anys, l'Aki, el de dotze, l'Ichiro, i la germana de quatre anys, la Misa.

Per fi la gallina havia post un ou.

L'estómac de la Sachiko rondinava.

La mare, que tenia a la falda el petit Toshi de dos anys, li va acostar l'ou. En Toshi va aplaudir. L'ou era seu. L'ou, si n'hi havia, sempre era per a ell. En Toshi era el petit.

La Sachiko va mirar l'ou i després va somriure al seu germà. Podia esperar fins a l'hora de dinar per rebre la seva recompensa. Al vespre, el pare tornaria per fi a casa després d'una

Sachiko, cinc anys.

llarga jornada construint vaixells de guerra a les drassanes de Koyagi. La família sencera es reuniria per passar totes les hores de felicitat possibles amb el pare.

Del bol de l'àvia, al mig de la taula baixa, sortia un fil recargolat de fum. El bol de ceràmica verda, que tenia la forma d'una gran fulla amb les vores ondulades, era el tresor de la mare. En altres temps s'omplia amb calamar, angula i pop, però darrerament el bol de l'àvia tenia poc per oferir. La mare abocava petites porcions d'aigua bullida amb pilotilles de blat a cada tassa.

—No deixeu res, nens. Cada gota és preciosa.

La Sachiko xarrupava l'aigua bullida. No se sentien sirenes d'alarmes antiaèries. No volaven bombarders B-29 americans sobre els seus caps. Només se sentia el cant d'estiu de les cigales a l'altra banda de la finestra de paper.

Després de l'últim glop d'aigua bullida, la mare s'afanyava per anar a la reunió del *tonarigumi*, l'associació del veïnat. La participació al grup era obligatòria. Els líders del veïnat organitzaven esdeveniments patriòtics, simulacres d'incendi en cas de bombardeig i ensinistrament militar per als civils. També distribuïen quantitats cada cop més minses de menjar.

El 1945, al Japó, ningú no tenia prou menjar. Les famílies afegien moniatos i soja a les famolenques racions d'arròs: només dues tasses al mes per persona. Un programa de ràdio suggeria afegir als àpats capolls de cuc de seda, saltamartins, ratolins, cargols o sang seca dels animals de granja per tenir més proteïnes. El govern oferia una recepta de farina feta d'aglans molts, plantes de moniato i fulles de mora. La farina era a penes comestible.

Quan la mare va marxar, l'Ichiro va agafar la seva xarxa de bambú i va sortir per anar a caçar cigales. El germà gran de la

Sachiko, l'Aki, s'ocupava de la família. Vigilava la Misa mentre la Sachiko jugava amb en Toshi, li feia pessigolles per fer-lo riure i el portava amunt i avall a collibè. En Toshi era el preferit de la Sachiko, i ella se n'encarregava.

L'Aki va posar la ràdio. Per sobre de l'emissió se sentia la cançó patriòtica «*Umi Yukaba*». «Si moro per l'emperador, no haurà estat en va», cantava l'Aki. Va agafar l'avió de kamikaze de fusta de joguina, li va fer donar voltes sobre el cap i després el va fer aterrar sobre el matalàs de tatami. «*Umi Yukaba*», cridava. «Guanyarem la guerra.»

Evacuació

MAIG-AGOST DE 1945

El pare devia saber que la fi de la guerra era a prop.

Al juny de 1944, quan la Sachiko tenia cinc anys, els Estats Units havien començat a bombardejar les ciutats japoneses cada cop amb més regularitat. Nagasaki va ser una de les primeres bombardejades, tot i que els danys van ser limitats. Al febrer de 1945, els Estats Units van atacar amb bombes de foc les principals ciutats del Japó, inclosa la capital. Arran de l'atac a Tòquio del març, van morir cent mil persones, hi va haver un milió de ferits i un altre milió va quedar sense casa. Llavors, a l'abril de 1945, Nagasaki va tornar a ser atacada. Van seguir tres bombardejors més que van destruir les plantes de construcció naval del port de Nagasaki. La tensió anava en augment. Les tropes de combat van començar a avançar cap

a Kyushu, l'illa de Nagasaki, preparant-se per a la invasió dels Estats Units, que semblava imminent.

El pare tenia pensat evacuar la família a un lloc més segur. Farien les maletes i anirien en tren fins a Shimabara, un poble-castell de muntanya a la vora de Nagasaki, on ell havia viscut de petit. La Sachiko no hi volia anar. Enyoraria casa seva i els seus amics. El pare la va tranquil·litzar. «Sachiko, a Shimabara t'espera una casa envoltada de pins a la muntanya amb un llac que xiuxiueja: “banya't a les meves aigües”.»

La mare va ficar a la maleta la roba vella i les fotos de la família; de l'Aki i l'Ichiro de petits, de la mare amb amics i parents envoltats dels crisantems del jardí del pare, i de la Sachiko, als cinc anys, amb el seu quimono vermell de flors. Abans de marxar, l'oncle, el germà de la mare —l'oncle que estimava la Sachiko com si fos filla seva—, va anar a acomiadar-se. Va rodejar amb el braç les estretes espatlles de la Sachiko.

«Quan tornarem a veure l'oncle?», va preguntar la Sachiko. Ningú no li va respondre.

La família va tornar a casa abans del previst.

A Shimabara, el pare va rebre un paper vermell: l'avís d'allistament del govern que cridava els súbdits de l'emperador al servei militar. Amb la imminència de la invasió dels Estats Units, el govern japonès reclutava tots els qui podien lluitar, des dels nois de quinze anys fins als homes de seixanta. Fins i tot les dones no casades entre disset i quaranta anys eren cridades a files. El pare i tots els altres soldats havien de donar la vida per l'emperador.

El germà gran, l'Aki, va ser el primer a parlar. No volia que el pare tornés sol a Nagasaki. La família deixaria Shimabara i

Fotografies de la família de la Sachiko fetes abans del 1945

Un dels seus germans amb un pilot kamikaze.

Ichiro (a l'esquerra) i Aki.

La mare (a baix a l'esquerra) amb amigues i parentes.

tornarien tots junts per passar tantes hores de felicitat com fos possible amb ell. La mare hi va estar d'acord. Estarien junts tot el temps que poguessin abans que el pare marxés a la guerra.

De retorn a Nagasaki, l'agost de 1945, la Sachiko observava com el sol s'amagava per l'horitzó. El cel es va enfosquir. Va sortir la lluna. La Sachiko, la seva mare, l'Aki, l'Ichiro, la Misa i en Toshi van sortir al porxo del davant i van mirar cap a la nit per veure si el pare tornava de les drassanes. L'Aki tenia una llanterna a la mà.

A la distància, la Sachiko va assenyalar un parpelleig de llum: la llanterna del pare.

Parpelleig. Parpelleig: la llanterna de l'Aki. Com cuques de llum que s'enyoren l'una a l'altra, els raigs de llum van centellejar i van desaparèixer. La Sachiko va esperar que el pare, que venia de l'estació d'Urakami, aparegués pel turó i es dirigís cap a casa.

El fum s'enlairava del bol de l'àvia a la tauleta baixa.

La mare abocava el brou d'aigua amb pilotilles de blat a les tasses.

El pare, la mare, l'Aki, l'Ichiro, la Misa, en Toshi i la Sachiko ajuntaven les mans i abaixaven el cap.

Tots sabien que cada dia i cada nit que passaven junts eren preciosos.

Títol original en anglès:

Sachiko. A Nagasaki bomb survivor's story

Text de Caren Stelson

© Carolhoda Books, 2016

Edició representada per Sandra Bruna Agència Literària S. L.

© del text: Caren Stelson, 2016

© de la traducció: Dolors Udina Abelló, 2016

© de les imatges: Els seus autors i arxius corresponents, 2016

© d'aquesta edició: Pagès editors, S L, 2018

C/ Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

editorial@pageseditors.cat

www.pageseditors.cat

Primera edició: gener de 2018

ISBN: 978-84-9975-937-1

DL L 3-2018

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL

www.bobala.cat

✦ imprès a **lleida** ✦

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.